

Kaupunginvaltuusto
Kaupunginhallitus

§ 24
§ 149

19.03.2019
17.08.2020

Maria Lindell-Luukkosen ym. aloite siitä, että Paraisten kaupunki sitoutuu selvittämään ja arvioimaan päätöksenteossa lapsi- ja perhevaikutukset

246/00.02.00/2019

Kaupunginvaltuusto 19.03.2019 § 24

Päätös

Kaupunginvaltuusto merkitsi seuraavan aloitteen tiedoksi:

"Lapsen oikeuksien julistus tuli voimaan Suomessa vuonna 1991. Lasten oikeudet on tunnustettu osaksi suomalaista lainsäädäntöä ja on velvoittava kaikille valtiollisille ja kunnallisille viranhaltijoille sekä yksityisille tahoille, jotka hoitavat viranomaistehtäviä. Lasten oikeuksien toteutumisen kulmakivenä voidaan pitää päätöksentekoa, joka pohjaa päätöksenteon vaikutusten analysointiin juuri lasten ja perheiden näkökulmasta. Ensisijaisena tavoitteena on tietenkin lapsien edunvalvonta kaikessa päätöksenteossa, joka vaikuttaa heidän elämäänsä.

Lapsi- ja perhevaikutuksien arvioinnilla selvitetään päätöksenteon eri vaihtoehtojen vaikutuksia lasten ja perheiden hyvinvointiin, mitä muutoksia niistä seuraa ja kuinka lapsen oikeudet ylipäättään toteutuvat. Lapsen oikeuksien julistuksessa edellytetään, että kaikki toimenpiteet ja päätökset, joilla on suoria tai epäsuoria vaikutuksia lapsiin, on arvioitava niin valtiollisessa kuin kunnallisessa viranomaistoiminnassa. Lapsivaikutuksien arvioinnissa tulee ennakoida niitä seurauksia, joita esimerkiksi lainsäädännöllä, toimenpideohjelmilla ja resurssien jakautumisella voi olla lapsiin sekä heidän oikeuksiensa toteutumiseen. Lastensuojelun keskusliiton mukaan lasten näkökulmien kuuleminen ja huomioiminen on tärkeä osa lapsivaikutusten arviointia.

Parainen on hieno kaupunki. Parainen on monien mahdollisuuksien kaupunki. Parainen on kaupunki, joka sijoittaa huomattavasti enemmän rahaa sivistystoimeen lasta kohden kuin moni muu kunta. Parainen haluaa varmasti olla kaikkea tätä myös tulevaisuudessa.

Useissa lehtikirjoituksissa, keskusteluissa, monissa lautakuntien, valtuuston ja kaupungin hallituksen pohdinnoissa nousee esille taloudelliset haasteet, lapsi- ja perhepalveluiden ongelmat ja nyt myös asukasluvun pienenemisen uhka. Luottamushenkilöt ovat esittäneet toimenpide-ehdotuksia kuten viisivuotiaiden maksuton varhaiskasvatus, "rakkauden metsä", nuorille maksuton ehkäisy ja nuorten mopoverstastoiminta, vain nyt muutamia mainitakseni. Hienoja ideoita kaikki, valitettavasti vain eivät ole edenneet toimenpidetasolle asti.

Lapset eivät saa äänestää vaaleissa. Lapset eivät myöskään voi asettautua ehdolle vaaleissa. Lasten asioita ja etua edustavat etupäässä aikuiset. Lasten asioista päättäessämme on meidän aikuisten velvollisuutena selvittää, miten meidän toimintamme tulee vaikuttamaan juuri heihin ja miten voimme taata lasten oikeuksien toteutumisen.

Kun lapsiperhe suunnittelee tulevaa viikkoa, suunnittelevat he sen lasten tarpeista käsin. Kun lapsiperhe suunnittelee lomanviettoansa, suunnittelevat he sen lasten tarpeet huomioiden. Kun lapsiperhe suunnittelee kodinostoa, suunnittelevat he ennen kaikkea lapsien tarpeista lähtien. Kun lapsiystävällinen kunta suunnittelee tulevaisuuttaan, pohjaavat päätökset lasten ja lapsiperheiden parhaaksi.

Parainen on perhekaupunki. Parainen ei ole se metropoli, joka houkuttelee loputtomalla kulttuuri-, ravintola-, kahvila- ja desingkauppatarjonnallaan. Parainen on kaupunki, joka voi hyvin hoidettuna houkutella laadukkaalla varhaiskasvatuksella ja perusopetuksella, toimivilla ja saavutettavilla kaksikielisillä palveluilla ja ennennäkemättömän kauniilla saaristoluonnolla.

Uusien asukkaiden toivossa, houkutellakseen nykyiset paraislaiset jäämään Paraisille, on aivan ratkaisevaa kuinka Paraisten kaupunki päättää asennoitua lapsia ja lapsiperheitä kohtaan. Tietoinen päätös nostaa heidän hyvinvointinsa päätöksenteon keskiöön luo turvallisuudentunnetta ja uskoa tulevaisuuteen. Selkeä kannanotto lasten ja perheiden puolesta on edellyttää kaikelta päätöksenteolta lapsi- ja perhevaikutusten arviointia.

Lainaan kaupunginjohtajan blogissaan keväällä 2016 kirjoittamaa tekstiä nimellä ”Kevätilo” (tekstin olen vapaasti suomentanut): ”Kunnallista palvelua ei tietenkään tule arvioida ainoastaan tuotannollisuuden ja tehokkuuden käsitteillä. Me haluamme tulevaisuudessa olla parempia ymmärtämään asiakaskokemuksia niissä asioissa, joita teemme ja siinä mitä me oikeasti saamme aikaiseksi asiakkaille, potilaille, oppilaille ja asukkaille. Me haluamme parantaa kykyämme tuottaa tehokasta palvelua. Haluamme tulla paremmiksi ymmärtämään mitä se on, miten sitä mitataan ja asettamaan tavoitteita sen saavuttamiseksi. ”

Te päättäjät ja viranhaltijat, teidän tulisi siis esimerkiksi selvittää, miten lasten hyvinvointiin vaikutetaan päätöksillä koskien

- nopea bussilinja Paraisten ja Turun välillä
- liikennejärjestelyt Koivuhaan koulun luona
- vesi- ja hulevesimaksujen kustannukset
- maksuttoman ehkäisyn tarjoaminen alle 25-vuotiaille Paraisilla asuville
- tyhjäksi jäävien koulutilojen tehokas käyttö tulevaisuudessa.

Paraisten kaupunki on aktiivisesti mukana LAPE-prosessissa, jonka tavoitteena on toimintakulttuurin muutos ja muun muassa lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönotto kunnissa sekä lasten osallisuuden lisääminen. Toimintakulttuurin muutos vie aikaa ja onkin tärkeää tehdä pitkälle meneviä linjauksia ja strategioita, jotta johdonmukainen toiminta varmistetaan. On kuitenkin mahdollista ja syytä ryhtyä toimeen ja ottaa askel oikeaan suuntaan jo nyt:

Päätöksenteon seurausten selvittäminen ja arviointi ennen päätöksentekoa tulisi olla jokaisen päätöksentekoon osallistuvan tavoitteena. Lapsiin ja heidän perheidensä hyvinvoinnin takaaminen on tietoinen signaali, jolla kunta osoittaa arvostavansa ja huolehtivansa heidän hyvinvoinnistaan nyt ja tulevaisuudessa. Paraisten kaupungilla on mahdollisuus olla edelläkävijä, ei vain Varsinais-Suomessa, vaan koko Suomessa sitoutumalla lapsivaikutusten

arvioinnin käyttöönottoon päätöksenteossa.

Aloite siis kuuluu:

Paraisten kaupunki päättää ottaa käyttöön lapsi- ja perhevaikutusten arvioinnin kaikessa päätöksenteossa, kaikilla tasoilla Paraisten kaupungissa vuoden 2019 aikana."

Kaupunginhallitus 17.08.2020 § 149

Valmistelija
Esittelijä

Kaupunginlakimies Monica Avellan, puh. 044 358 5727
Kaupunginjohtaja Patrik Nygrén, puh. 040 511 4383
etunimi.sukunimi@parainen.fi

Aluehallintovirastot, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat jo vuonna 2018 antaneet ohjauskirjeen kuntien päätösten vaikutusten ennakkoarvointimenettelyn (EVA) parantamisesta. Kyseiset viranomaiset muistuttavat kuntia EVA-menettelyn lakisääteisyydestä ja siitä, että menettelyn käyttöönotosta on tehtävä päätös ja menettelystä ohje. Ohjauskirjeessä painotetaan, että kunnissa on tarpeen linjata, mitkä päätökset ovat sellaisia, joilla voi olla merkittäviä vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen ja jotka siten edellyttävät EVA-menettelyä. Vaikutuksia on hyvä arvioida sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä ja eri väestöryhmille.

Kaupunginhallitus on 27.5.2019 §:ssä 120 antanut toimintaohjeen päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnista. Toimintaohjeessa on kuvattu eri päätösvaihtoehtojen vaikutusten laaja-alaisen esittelyn tarpeellisuutta ja hyötyjä vaikutuksiltaan laajoissa ja kauaskantoisissa asioissa. Asian esittelijä ja valmistelija päättävät, onko eri päätösvaihtoehtojen vaikutusten ennakkoarvioinnille tarvetta. Samat henkilöt myös tekevät ennakkoarvioinnin. Toimintaohjeen mukaan ennakkoarviointi tulee tehdä, kun

- päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, elinoloihin ja terveyteen
- päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä
- kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai uusi palvelujen järjestämistapa
- päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia hyvinvointiin.

Kaupunginhallituksen ohjeiden mukaan arvioinnissa tulee ottaa huomioon seuraavat näkökulmat:

1. Kuntalaisvaikutukset
2. Ympäristövaikutukset
3. Henkilöstö- ja organisaatiovaikutukset
4. Taloudelliset vaikutukset

5. Lapsi- ja nuorisovaikutukset

Ennakoarvioinnissa tulee siis ottaa huomioon monia eri näkökulmia. Lapsi- ja nuorisovaikutukset ovat yksi tärkeistä näkökulmista. Ottaen kuitenkin huomioon Maria Lindell-Luukkosen aloitteen tavoite siitä, että Paraisten kaupunki päättäisi ottaa käyttöön lapsi- ja perhevaikutusten arvioinnin kaikessa päätöksenteossa, kaikilla tasoilla kaupungissa vuoden 2019 aikana, on todettava, että näin laajaa vaikutusten arviointia ei ole mahdollista toteuttaa vain lasten ja perheiden osalta.

Kaupunginhallitus on päättänyt, missä tilanteissa ennakoarviointi tulee tehdä ja mitä näkökulmia siinä tulee ottaa huomioon. Kaikkien päätösten vaikutuksia ei arvioida ennakkoon, ei edes lasten ja perheiden kyseessä ollessa. Kaikkia asukasryhmiä tulee myös kohdella yhdenvertaisesti ja tasapuolisesti, mikä on tärkeä oikeudellinen lähtökohta päätettäessä siitä, missä tilanteissa ennakoarviointi tulee tehdä. Kaupungin henkilöstöresurssit valmistelijoiden ja esittelijöiden osalta eivät riitä aloitteessa esitetyn kaltaiseen laajaan ennakoarviointiin, eikä näin laajan ennakoarvioinnin tekeminen ole mahdollista. Edellä lueteltujen päätöstyyppien osalta tulee kuitenkin tehdä ennakoarviointi ja ottaa huomioon kaupunginhallituksen hyväksymät näkökulmat. Niihin sisältyy myös arvio keskeisten päätösten vaikutuksista lapsiin ja nuoriin sekä heidän perheisiinsä. Lapsiin, nuoriin ja perheisiin kohdistuvien vaikutusten huomioiminen kaikessa heitä koskevassa päätöksenteossa on luonnollinen lähtökohta, mutta se ei ole sama asia kuin nimenomaisen ennakoarvioinnin tekeminen kaikkien näiden päätösten vaikutuksista. Kuten edellä on todettu, kaupungilla ei ole henkilöstöresursseja näin laajaan lapsi- ja perhevaikutusten ennakoarviointiin, ja kaikkien väestöryhmien kohdalla tulee tehdä yhtä laaja-alainen arvio kuntien keskeisten päätösten vaikutuksista heihin.

Tähän mennessä tehdyt kaksi ennakoarviointia ovat koskeneet Houtskarın koulun ja päiväkodin investointipäätöksen vaikutuksia sekä Paraisten keskustan koulukeskuksen investointipäätöksen vaikutuksia.

Oheismateriaali

EVA – Päätösten vaikutusten ennakoarviointi, kaupunginhallituksen toimintaohje 27.5.2019 § 120

Ehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee selvityksen tiedoksi ja toteaa asian aloitteena loppuun käsitellyksi.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Tiedoksianto

Lopullisen päätöksen jälkeen: Maria Lindell-Luukkonen
